

Ontdek IJsselmonde!

Les 2a - Strijd tegen het water

Inleiding

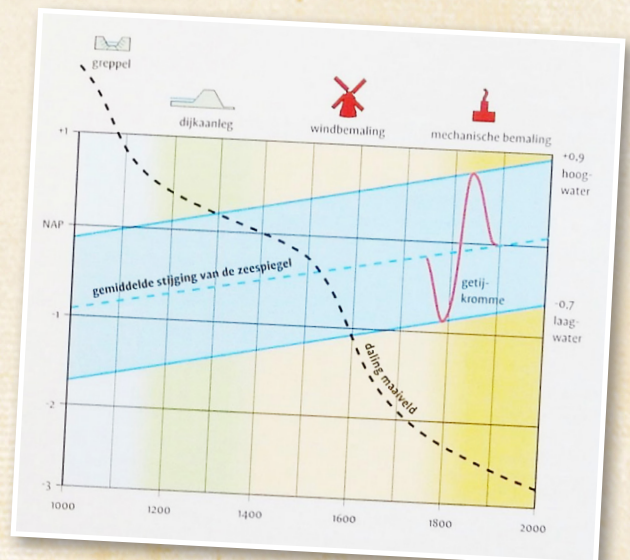
Hoe komt het dat we in Nederland steeds moeten strijden tegen het water? Om daar meer over te weten te komen, moeten we terug in de tijd, naar de Middeleeuwen.

Na het jaar 1000 kwamen er steeds meer mensen wonen in het westelijk deel van Nederland. Men leefde van visserij, van jagen en men had ook grond nodig om gewassen te verbouwen.

Al eeuwenlang groef men greppels en sloten in het veen om het water af te voeren en het land droog te maken. Die sloten mondden uit in veenrivieren. Die kwamen weer uit op een grote rivier zoals de Rijn, die het water naar zee afvoerde.

De grond werd steeds droger en zakte in elkaar omdat het voor het grootste deel uit water bestond en maar voor een klein deel uit plantenresten. Dat inzakken noemt men inklinken. Je kunt dit vergelijken met rijst. Als je rijst kookt, zet de rijst uit. Als je het water vervolgens weer zou laten verdampen, dan zou de rijst ook weer kleiner worden. Een ander voorbeeld is een spons. Deze kun je ook helemaal induwen; het water loopt er dan uit en de spons wordt kleiner.

Men zegt ook wel “daling van het maaiveld”. In de figuur hieronder zie je de daling van het maaiveld door de eeuwen heen (stippellijn). We beginnen 1000 jaar terug. Je ziet ook dat de zee (de blauwe band met eb en vloed) langzaam steeg. In onze tijd ligt het westen van ons land veel lager dan de zee. Meestal is dat 2 tot 3 meter. Op sommige plaatsen is het ook dieper. Door de inklinking is ons diepste punt zelfs 6,76 m onder de zeespiegel.

Kijk ook eens op “Overstroom ik” (<http://www.overstroomik.nl/>).
Op deze site kun je zien hoe ver jouw woonplaats onder de zeespiegel ligt.

De mensen hadden in die tijd niet in de gaten dat de zeespiegel heel langzaam omhoog kwam. Dat doet hij nu nog steeds. Een lange tijd was dat 1 mm per jaar; dat is dus 1 meter per 100 jaar. Het was wel zo weinig dat men het niet kon meten en dus ook niet kon weten.

Dijken

Door de daling van het land en de stijging van de zee werd het rond het jaar 1300 toch wel vervelend dat de zee bij vloed gewoon over het land kon stromen en de polders volliepen. Tussen 1200 en 1300 begon men daarom dijkjes aan te leggen rond de polder en langs de zee.

Soms was er stormvloed of springtij en veel wind. Dan kwam het water veel hoger. Zo hoog en onverwachts soms, dat grote delen van ons land onder water kwamen te staan en veel veen werd weggeslagen.

Men noemde vroeger een grote overstroming naar de heilige van wie de feestdag op dat moment werd gevierd. Net zoals grote stormen nu ook een naam krijgen. Zo ontstond bij de St. Luciavloed in 1287 de Zuiderzee, kwamen er grote meren in Noord-Holland en verdween bij de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden veel land voorgoed onder water. In de Middeleeuwen hadden we wel tien tot vijftien overstromingen per eeuw.

Een hele grote overstroming was er in 1421. Dat was de St. Elisabethsvloed die het land ten oosten van Dordrecht onder water zette. Twintig dorpen werden in een nacht overspoeld. Dat gebied is nooit meer helemaal droog geworden en heet nu de Biesbosch.

En ken je de legende van Beatrix de Rijke? Zij is te zien op veel schilderijen en er wordt nog nu nog veel over haar gesproken. Beatrix werd als baby samen met haar kat in een wiegje gevonden. Deze wieg spoelde in Dordrecht aan na de overstroming (https://nl.wikipedia.org/wiki/Beatrix_de_Rijke).

Terwijl de zee rond ons land bleef stijgen en het land bleef dalen, gaven de duinen voldoende bescherming. Waar duinen ontbraken, werden de zeedijken steeds belangrijker en zwaarder. Er moest veel onderhoud aan worden gepleegd. Dat kon men niet meer aan de boeren of de pachters overlaten, want dat was te veel en te duur. Daarom besloot de graaf (de vorst van die tijd) dat dat een zaak voor de overheid was. Hij kon belasting innen en daarmee veel mensen tegelijk aan het werk zetten. Rond 1250 stelde de graaf voor dat werk speciaal een hoogheemraadschap (waterschap) in, dat vooral ervoor moest zorgen dat alle polders droog bleven.